

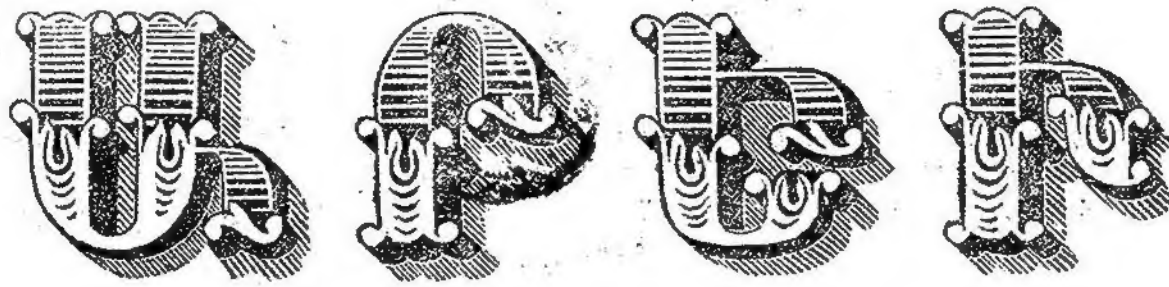
ՀԱՅԸ 5 ՄԻԼԻԵՄ

ԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան վեցամսեայ	
ԵԳԻՊՏՈՍ . . . Ղ.Ո. 80	40
ԱՐՏԱՍԻԱՆ ԶԲ. 20	10

ԵՄԵԼԻՑԻՆԻՍԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՏԵՐԵՆԻՑԻՆԻՍԵՐԻ

ԱՐՏԱՍԻԱՆ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀՆՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

ԽՐԱԿԱՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵՎ ՏՆՈՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

Շաբա Ապրիլ Տարաք, Թիւ 16

ԱՂԵՐՍԱՆԳՐԱԿ

ՀԱՅԸ

Journal AREV

B. P. № 600

Alexandrie, EGYPT

ՀԱՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԶԵՆՈՒԹԻՐՆԵՐԸ ԶԵՆ ԿԵՐԱՄԱՐՁՈՒԹԻՐ

ՏՆՈՐԵՆ-ԽՐԱԿԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ՎԱՅԱՆ ԹԵՔԵՆԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՐԱՐՔԸ

Անհատական իրողութիւնն է. դաւ. «անյայտ» հրէշութիւնը երկնաւորացու. հաւաքական անբարոյ յուսկեան ամենէն անորակիւն աւարքը, զոր Պատմութիւնը արձաւնագրած ըլլայ երբեք, վճարուեցաւ, կատարուեցաւ. Տիեզերական խղճմանը սուգի մէջ է:

Յրանաացի դիւցազնին՝ Թիւրքէն մարախախտին համար ըսուած է թէ «Պատիւ կը բերէ մարդկային սեւեռին» Ժողովուրդ մը, այսօր, կ'անպատուէ Մարդկութիւնը:

Ահ, գրականութիւնը բոլոր այս խոցերը, մինչ ո՛չ մէկ հոգեւորութիւն կրնայ, արհաւիրքի կողմանէ, մըցիլ սա՛ հրէշային իրականութեան հետ, — Պուլկարի միացած իր Ռուս ազատարարին ու բարեարարին ամենէն մահացու թշնամիներուն՝ Թուրքին ու Գերմանիին հետ...

Մարդկային վատութիւնը արտասանեց իր գերագոյն ու ցարդանշուր բառը. մարդկային լեզուին բոլոր բառերուն լուել միայն կը մնայ իրենց անգործութեան գիտակից...

Ուրիշ, ինչ իրականութիւններու յուշածուր միայն կրնայ նորին բովանդակած սոսկումին ուժը պայթեցնել... Ու այդ տեսակետով, ոչինչ գիտած աւելի հզոր ու ցնցողքան «Նովոյէ Վրէմիայի» սա ամենապարզ հաստատումը... «Իսկականութիւնն այն թուրքերուն հետ որոնք ցէ բռնաբարւած են Պուլկար արդի նախարարներուն մայրերը...» Մեծնէ՛ք և չի լսէ՛ք այս նախախնայքը, Պուլկարներ... *

Ահ, մեր հէգ մեծ պուլկարաւորութիւնը, որ յոյսով և հրճուով կը թրթռացնէ մեր սիրտերը ի լուր կիւլէ-Պուլկարի, Բըրք-Բիլիսէի, Էսիրենի յաղթանակներուն շնորհմամբ, որ արտմելով կը որդաւ մեր երբ Պուլկարի վարձատրուած չէր ըլլար իր գոհողութիւններուն և դիւցազնութեան համեմատ. որ իրեն համար կ'երազէր վրիժառու արդարութեան օրը...

«Մալլէ» դրօշակներդ, Պուլկարի», կը գոչէինք քաղաքականօրէն, արձագանգ և ընդլայնում տալով Ֆէրիտիան ջարդին խօսքերուն, Պալքանեան երկրորդ չարաքաղակ պատերազմին ետքը: «Իրօշակներդ պարզէ՛, Պուլկարի», կը գոչէինք ո՛չ նուազ քաղաքականութեամբ, Եւրոպական մեծ պատերազմին վաղորդային, երեւակայնով, հաւատարմով որ անոնք նորէն պիտի ծածանէին անիծեալ Թուրքին դէմ... Վիթթի առիւծը կ'ողկոյնէինք, հազներդուի շնորհով. Կրնայինք նախատեսել որ Տաքիկ շնագային հետ պիտի եղբայրանար անիկա...

Հայ սիրտերը ամենէն աւելի սուր ու զայրագին կերպով պիտի դգան Պուլկար ապրաքաղակեան արհաւիրքն ու պոգանքը: Ան՝ մեր դատին, գերի ազգերու նուիրական դատին դէմ է որ կը դաւաճանէ, երբ ձեռք կը մեկնէ այն Թուրքին որ երէկ իր դահիճն էր ու մերն է տակաւին՝ այսօր ամէն ատենուրէն աւելի մոլեգնութեամբ:

Ան՝ իր անսպասելի շնորհ և նախախնայական բարիք իր ընդունած ազատութեան վրայ կը թքնէ, անոր դէմ կը հայոյն սքեպտիկութիւնը, երբ անոր մեծագոյն թշնամիին, թշնամիներուն ի սպաս կը դնէ իր երիտասարդ ուժը, ծնած այն ազատութենէն, ազատութեան ու գիշին իսկ՝ առանց որուն շատոնց գերեզման իջած պիտի ըլլար...

Ահ, երբ մեծ բռնաւորին՝ Տաքիկին դատաստանը, վերջին դատաստանը կը տեսնուէր կար աշխարհի առջև, պէ՛տք էր որ դուն, Պուլկարի, երէկուան դոհը, երէկուան մարտիրոսը, յանկարծ ատեան մոնայիլը ու երթայիլը պաշտպան կանգնէիր անարգութեան աթոռին դամուած ոճրագործին, հերքելով, սուլած հանելով քու եղբայրական անցեալդ, աղետարար գեղեցկութիւնը ազատագրութեան յուսահատական ճիգիդ, Սլու մեծ եղբորդ ազատարար խոյանքը, և հանդիսաւոր արձակում, հրապարակային թողութիւն տալով Թուրքին անքաւելի ոճրներուն, մարքելով՝ առոր հետ արեւնի անմարքելի հայելը...

Հայկական ըմբոստացած, քրտաձաժ խղճմանքին ձայնը հայագի կտրիճ մը արդէն լսելի ըրեր է հրապարակաւ, Եւրոպայի մէջ: Տեղակալ Թուրքոն է այդ կտրիճը, մին Պալքանեան պատերազմին դիւցազններէն, աւելի Պուլկար քան ո՛ր և է Պուլկար, որովհետեւ այն ատենուան Պուլկար թրքատեաց հոգիին կը միացնէր Հայուն հոգին մշտանոյն, ինչ որ Պուլկար բանակին պատիւը թրքատեք Լօթիի անուանարկումներուն դէմ պաշտպանելու համար Բարիդ գնաց, և առ ի չգոյն բարբառներու պաշտպան Ակադեմականին, չի վարանեցաւ մեծամարտիլ Ֆրանսական բանակին ամենէն ահաւոր սուսերամարտիկներէն մեկուն հետ: Ռուսական բանակին մէջ ծառայութեան մաս՝ Պուլկար զորավար Ռատքօ Տիմիթրիէֆի հրամանատարութեան տակ, և Կալիցիայ ազգամաշային վրայ վերադարձած և հարկաւոր պատիւներն բարձրացած Հայ հերոսը, Բեթթօկրատի հիւանդանոցէն ուր կը դարմանուէր, նամակ մը գրելով Պուլկարի պատերազմական նախարարին, իր պուլ-

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԻ

«ՀԱՅԿ. ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ԿՈՌԻՒՆ ՀԱՄԱՐ»

Է. ՑԱՆԿ

Նախորդ ցանկին գումարը	4808
Տոք. Մ. Ժամկոչ	300
Հրամ. Ազատեան (Միք-Նաւր)	200
Գումար Ե. Դ.	5308

«Արև»-ի հանգանակութիւնը միշտ բաց է բոլոր այն արողաւ հայերուն առջև, որոնք մասնաւորապէս եղբայրացին, կը փախաքին ինքնաբերաբար օգնել մեր ազգային գոյութեան ներկայ կոչուին Յիւզեմեհէթ թէ մեր հանգանակութեան արդիւնքը վէճ. Հայրապետին զիտի դիմելու, որպէսզի անխտիր յատկացնէ աղետակները ապրեցնելու կամ կոտորները զօրացնելու գործին՝ ինչպէս որ պէտք կը պահանջէ:

Կարական Ս. Գեորգ պատմաւնշանը ետ դրկած է. ըսելով թէ չի կրնար կրել պատուանշանը ազգի մը որ իր ազատարարին դէմ կ'ելլէ և Տաքիկին հետ կը միանայ: «Եթէ դուք այդ ատենան խելուքնիդ և սիրտերնիդ կորսնցուցած էք որ Ռուսիոյ դէմ դէնք պիտի բարձրացնէք Թուրքին հետ միանալով, այն Թուրքին որ գետ երէկ ձեզի կը ջարդէր և այսօր Հայերը բնաջինջ ընելու կ'աշխատի, այդ պարագային ձեզի մէկ բան մը կը մնայ ընել. քան. դեցէ՛ք Սօֆիայի հրապարակին վրայ ազատարար ջարդին յիշատակին կառուցուած արձանը, անոր տեղը խոշոր փոս մը փորեցէ՛ք, և մէջը լեցուցէ՛ք Ձեր ազատութեան համար Պալքանեան մէջ զոհուած բոլոր Ռուսներուն, ջարդուած Պուլկարներուն, և Լիւլէ-Պուլկարի ու Չաթայեայի աւելեւ իշնողներուն ոսկերտները, և փոսին վրայ հետեւեալը արձանագրեցէ՛ք՝

«Հաս քաղաւած է ապեքախս Պուլկարի» (*):

Հոյակապ ու աղեխարշ չէ՞ք դաներ Հայ դիւցազնին ցաւի, դայ. լոյթի ու բողբի այս աղաղակը, ուր հայ խիղճը կը բարբառի բարձրագոյն ու մեծաստատ... *

Պատու՝ դրօշակներդ, Պուլկարի... պատու՛, և անոնցմով պատանք չինէ՛ք բոլոր թանկագին բաներուդ համար, պաշտի, անկախութիւն, մեծութիւն...

Ահ: Ես ստորակ ու նահատակ Հայուն վիճակը չեմ փոխեր քու կացութեանդ հետ, ազատդ Պուլկարի... Ազատ... Հոգիդ չլիթալ կիր է եղեր տակաւին, եղե՛՛կ և ամբժք քեզի:

Մ. Ս. Կիւրճեան

(*) Այս նամակը «Նովոյէ Վրէմի»-ն ուս քերթին մէջ հրատարակուած ըլլալով՝ 26 բուսկանաւ հետագում Եւրոպական մամուլին:

ՍՈՒԷՏԻՈՅ

ԴԻԻՑԱԶՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

Սուէտոյ դաղթականներուն ծամանման առջի օրերէն իսկ խոտառած էինք անոնց ներստական ինքնապաշտպանութեան գլխաւոր դրուագները ներկայացնել «Արև»-ի յարգելի ընթերցողներուն Սալայն այս եղբայրական հիւրերուն նպատակ դրած, անոնց Բօր-Սալիթի մէջ ունեցած արտամէլի վիճակին օրը-օրին նկարագրութիւնը, անոնց անմիջական պէտքերուն թուարկութիւնը՝ այնպիսի ստիպողական հանգամանք մը կը ներկայացնէին, որ հարկ դադարէր նախապէս այդ կէտերուն վրայ հրաւիրել մեր ընթերցողներուն բոլոր ուշադրութիւնը, հաշիւ մէկ քանի սեւեռանքներ մէջ ամփոփելով այն հոյաւկապ դիւցազններութիւնը որ անգի ունեցած էր Մուսա լեռան կատարներուն վրայ:

Հիմա, քակայն, որ նպատի գործը իր կանոնաւոր ուղղութիւնը սկսած է աւանդ և կը խոտառայ հետզհետէ աւելի կանոնաւորել, ժամանակը եկած կը նկատենք աւելի մանրամասն կերպով պատկերացնելու այն անմոռանալի անցքերը որոնք մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ փառաբան էլը կը կազմեն և որոնք կ'աւելն մը սփոխանք կը սրբուին հայրենիքի ծովածաւալ աղետէն արբուած և յուսալքուած մեր սերունդներուն մէջ:

Յաւանդութիւն չունինք կատարեալ և ամբողջական պատմութիւն մը ներկայացնելու. այդպիսի աշխատանքներ կ'անար համար պէտք եղած ժամանակը և միջոցները չունենանք: Յիշատեայ այսպիսի դիւցազններութեան մը ամէն մէկ վայրկեանը այնպիսի արտառուչ միջոցներ կը բովանդակէ՛ որոնք ինքնին մէյմէկ վէպ կը ներկայացնեն:

Ու արդէն մեր այս պատմութիւնը, լրագրի մը էջերուն համար սահմանուած, հարկաւորապէս կարճ պէտք է ըլլայ:

Այս պատմութեան հիմ բունցիքը զանազան Սուէտոյցիներու առանձին առանձին պատմութիւններն են որոնք Դուրիթի մեր յանձնուած քաղաւածները և մասնաւորապէս Եօլու-Սուլուի Ս. Արաւամ քանանայի որդի Պ. Մուսէ Ս. Գալտանի յատկապէս մեղի համար դրած օրագրութիւնը, որ սակայն չափազանց համառօտ ըլլալով զայն լրագրեցին ակնարկուած միւս աղբիւրներէն առնուած մանրամասնութիւններով:

ԳԱՐԺԵՆԻ ՀՐԱՄԱՆԸ

Յուլի 17/30ին Անտիօքի կառավարութիւնն ծանուցագրերով կը ցրուին Սուէտոյ և Գիւսպի հայ դիւցերը, որոնցմով ժողովուրդին կը հրամայուէր 7 օրուան պայմանաժամին մէջ գիւղերը պարպել և իրենց ունեցած շուքները ծախելու և կամ իրենց հաշուոյն յետոյ ծախելու: Կամար կառավարութեան թողով պատրաստուել գաղթելու կառավարութեան յարմար գտած վայրը. կը խոտառուէր աղքատներուն օգնել, ծանախարհին դիւրութիւններ տալ և իրենց նոր գաղթավայրին մէջ հանգիստ տեղաւորմանը ամէն կերպով հոգ տանել:

Յուլի 19-1 Օգոստոսին՝ լուր կը հասնի որ Գիւսպի ծովափերէն Գաւառեան գիւղի Հայերը կառավարութեան անաւարտ արդէն որոշում առած են գաղթելու Այս օրեկանը կ'ընար վարակել ը-

լալ, ուստի պէտք էր որ Սուէտոյցիք փութային իրենց հաւաքարար բանակը դիւրը որոշել: Անոնք արդէն լուծ ըլլալով Չէյթուէի Հայերուն դէմ երթալը կառավարութեան խաբէութեանը՝ ինչպէս նաև կիլիկիոյ ուրիշ քաղաքներուն գլխուն եկած պատուաւոր և գաղթելու համակերպողներուն աղողորմ վիճակը, գիւրաւ կը գուշակեն թէ նոյն պատուահասները իրենց վրայ ալ պիտի կըրկնուէին: Կախաղ եղած հայրախնամ խոտառներուն: Սուլիի խորհրդակցութեամբ մը Կ'որոշեն Առաջնորդական փոխարդ Ս. Արաւամ քանանայի մէկ քանի ընկերներով դրկել Անտիօք. որպէսզի տեղակային և քաղաքին երևուելիներուն դիմելով Սուէտոյ գաղթականութեան առաջը առնէ:

ՍՈՒԷՏՈՅԻՐ ԼԵՒ ԿԵԼԵՆ

Մինչ քանանայ Անտիօք էր, երեւելիները նորէն կը հաւաքուին ու խորհրդակցութիւններ կ'ընէին: Ո՛չ ոք կը յուսայ թէ կարելի պիտի ըլլայ կառավարութիւնը ետ կեցնել իր ծրագրէն: Ուստի երկու կարծիքներ երեւան կուգան. — «Հնադանդի կամ լեռը ելլել»: Աղանքի ումանք հնադանդիու դադարներ կը պաշտպանեն և լեռը ելլելը մեծ մարտութիւն կը նկատեն, ուրիշներ ինքնապաշտպանութեամբ պատուաւոր մարդ կը նախընտրեն սարազրութեան ճամբաներուն և անքանակ անապատներուն մէջ ստոյգ և անփառաւանկ ընաշնջումին: Եւ արդէն ժողովուրդը աղանքները եղբայրացութեան չի սպասեր. յեղափոխականներու առաջնորդութեամբ կ'սկսէր զեղբը քարակը և Մուսա լեռնը կողբել. բարձրանալ, իրենց անդամները կարասիքն ու պաշարն ալ հետ տանելով: Օգոստոս 3ին (Ն. Տ.) արդէն Եօլու-Սուլու, Խարը-Պիկ և Վաղըն գիւղերու արդող ընակչութիւնը Մուսա լեռան գագաթը կը դրուանէին, հակառակ Սուէտոյ միտքերին խորհրդուն՝ որ կը յորդէր հնադանդի կառավարութեան հրամանին և կը յոխորտար թէ՛ հակառակ պարագային, «100 զինուորով զինաթափ կ'ընեմ ձեզ»:

Մինչ այն, Ս. Արաւամ քանանայ Անտիօքէն կը վերադառնայ յուսալատ վիճակի մէջ, և տեսնելով որ ժողովուրդը լեռ բարձրացած է, ինքն ալ սիրալոյսով կ'աւելի: Եւ քաջ իր քաջ հօտին ետեւէն կ'երթայ Ս. Հօրը լեռ ելլելը պատճառ կ'ըլլայ որ Պիքիւս և Հանի-Հապիպի գիւղերուն ժողովուրդն ալ մեծ մասամբ միանայ ինքնապաշտպանութեան դիմողներուն: Սակայն դժբաղդաբար այդ երկու գիւղերուն ջոկերը և անոնց հետեւողները և Բէպտիսեցիներուն մեծաւ մասնութիւնը, թուով մօտ 2000 հոգի, կը կը յամառին կառավարութեան բոլոր հրամաններուն հնադանդիու իրենց որոշումը մէջ, ու կը սարազրուին ո՛վ գիտէ ո՛ր: Անոնք անյայտացած են և անյուսալի է որ անոնցմէ մէկն իսկ ողջ մնացած ըլլայ:

Լեռ բարձրացողներուն կ'ընկերանան միւս բոլոր քանանայներն ալ. Ս. Վաղըն ք. Վարդանիսիան (Հանի-Հապիպի), Ս. Պողոս, Ս. Յարութիւն և Ս. Աւետիս, ինչպէս նաև Չէյթուէի դարձաւոր և այդ զօրագը քաղաքին ողբերգութեան ականատես Եօլու-Սուլուի Պատ. Տեղաւոր Անդրեանեան:

ԿԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հոս պէտք է ըսել որ Սուէտոյ մէջ կը գտնուէին զանազան կուսակցութեանց պատկանողներ, Հնչակեան, Վերակազմեալ և Դաշնակցական, Թէւեւ անոնց յարաբերութեան այդ կուսակցութեանց ուրիշ տեղերու կազմակերպութեանց հետ: Առաջին վայրկեանէն ամէնքն ալ

Ռամկէի ընկերութեան մէջ Ա. Զանգի, ի նպատակ թոր-Սայիտի գաղթականներուն հանգանակութիւն մը կատարելու ձեռնարկած է թրամկէի ընկ.եան պաշտօն-եաներուն մօտ նախապէս դիմելէ ետք Պ. Տնօրէնին որ սիրաշատ արտօնած և առաջին գումարն ինք ստորագրած է: Տ. Երկմանեանի սոյն գովելի նախաձեռնութիւնը բարի օրինակ մըն է և գիտողներ օտար մեծ և փոքր վարչութեանց մէջ ծառայող Հայ գլխաւոր պաշտօնեաներուն, որոնք կրնան կարևոր նպատակ մը գոյացնել՝ նոյնը ընելով իրենց շրջանակներուն մէջ:

Միք Կարեմ 8 Հոկտ. 88 Տ. Հրանտ Ազատեան ի մէջ այլոց կը գրէ մեզ. «... Ենթերկ մատնանշեցէ սա կէտը եւս թէ Թոր-Սայիտ ուխտագնացութիւններ կազմակերպել խիստ օգտակար է, երկու տեսակէտով. մէկը՝ մեղք, թուլացած երիտասարդներու, միւսը՝ Սուէտիոյ զինացիներուն և իրենց կորուստներուն համար, որոնց մեծ սիրտինը պատճառած պիտի ըլլանք:

Թոր-Սայիտի երիտասարդները տեսնելու թէ Հայութեան նախնի փակցուած «նոյնի» նման մորթուող ժողովուրդը՝ անպատուաբար անուշը՝ անոնք ինչպէս փոխեր են «սուրճի» պէս կոտոր ժողովուրդի, որ գիտէ կազմակերպուած և իրենցմէ տարանջատելի ստորաբաժան պետա-կան ոյժի մը 52 օր զինարկել, իրենցմէ տալով 20 մեծեղ (որոնց երեքը փամ-փուշտ ժողովող հայ կալոններ) և թշնա-միքն հազարի մօտ... Գործը զբիւրով Թոր-Սայիտի մէջ կան 3 կարգի օ-

թերներ. 1. Լիւքս օթերներ՝ Եզնէն, Օթէլ, Գաղթնօ և Օթէլ Բօնթիւնիսթալ: 2. Օթէլ ուր լա Բօնթի ուր կ'իջնան բոլոր զացող հայերը, մասնաւոր որ համաձայն-նութիւն եղած է պանդոկատներն հետ որպէսզի եկող հայերն օրական միայն 10 զրոյ ողջ առնէ: 3. Օթէլ Բուսայի, օրական 6 զրոյ: Քաղաքէն Բնմ 25 րոպէ է: Հոն գտնուող հայը ինքզինք հպարտ պիտի զգայ, տեսնելով ապագայ հայութեան կորուցող կազմուած կողմած ժողովուրդ մը՝ կորովի և չխաթարուած նկա-րագրով:

Հայա վարժարանները, մօտաւորապէս 20 հատ մեծ վարժարան, ուր հաւաքուած առողջ ու սիրուն կորուստներուն պէտքուն աշակերտ տեսնելու համար միայն կ'արժէ մինչև Թոր-Սայիտի հայկական քննքը երթալ:

Նոյնպէս խնդրեմ մատնանշեցէ որ ամէն ոք իր խելքին փշածը չի դրէ: Եկած հազուատներուն (գործածուած) մեծ մասը անպէտ ըստեր են, մասնաւոր կա-նանց հազուատները, օրինակ՝ նեղ մէջ-քերով ֆիստաններ պլուզներ են կը լըր-կեն, միջնադար կ'իջնեն Հայ կանանց մէջ-քերը իրենց հաստութեամբ կը պանծա-ցնեն ցեղին տղիւնութիւնը:

Չի մոռնալ ըսելու որ անգլիացի զին-ուորներ ֆուլ-պոլ սովորեցուցած են, եթէ մէկը զանուի որ 50 կամ 100 ֆուլ-պո-լի գնդակ նուրի՝ մեծ հանցք պատճա-ռած պիտի ըլլայ թէ՛ տղոց և թէ՛ երի-տասարդաց:

(Երբեք «փոխան վերական» նուր-բատուութիւններուն ցանկը կը հրա-տարակենք յաջորդ անգամ):

Այս եղելութեան հետեւանքով Պրն. Բարտաշեան հրատարած է իր պաշտօ-նէն:

Ուսանիկները դարձեալ այժմ ջանա-գիր է խմանալու թէ որո՞ւ միջոցաւ Պր. Բարտաշեանի տեղեկագիրը յանձնուած է կոմս Պէրնսթորֆին:

(Մարեմ)

Արեւմտահայոց Հայրենաց Կարմիր Խաչը ստացած է հետեւեալ նոր նստե-րները.

Տ. Ա. Ղազարեան 50, փոքրիկ Դ. Մարկոսեան 40, Տիկ. Մ. Թուղեան 100,

Տիկ. Ա. Կիւլեզեան 50, Տիկ. Ն. Ար-բանեան 100, Տ. Օ. Իշէմէեան՝ Ա-շոտ Մանուկեանի մահուան առթիւ 20:

Օր. Նուարդ Յ. Յովակիմեան և Պ. Միխայի Պ. Խաչատրեան ԽՕՍԵՅԱԼԻ 9 Հոկտեմբեր 1915

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՆԵՐ

Պաշրաններու մէջ

ԴԱՇՆԱԿՑՆԵՐԸ ՍԵՆԱՆԻՍ ՄԷՋ

Լոնտոն, 11. — Սենանիկէն Պրն. Բարտաշեանի կ'իմացնեն թէ Դաշ-նակցիները կը շարունակեն կանոնաւորապէս զինուոր ցամաք նսնել: Ամբողջ կապան զորաբաժին մը, հրետանիով միա-սին, շարքով օր նեղքին մասերը ուղ-ղուեցաւ:

ՊՈԼԿԱՐ ՅԱՐԱԿՈՒՐ

Աթէնք, 12. — Պոլկարները Սեր-պիոյ վրայ յարձակեցան Բարի Պողոտի մէջ:

Լոնտոն, 9. — Հոռոմի մէջ կ'իմա-նան թէ Պոլկար ջոթիթաններ Յոյնե-տեղ երկաթուղւոյ դիմը կորել փորձած և մեծ կորուստներով ետ մղուած են:

Լոնտոն, 11. — Հոռոմէն հեռագիր-ներ կը տեղեկացնեն թէ ամբողջ սեր-պիական Մակեդոնիան զինեալ խուճու-րու վերածուած է՝ Պոլկարները ետ մը-ղելու համար: Ջիմուտութեան դիմը ճանչցուած անձեր, կ'ենք և ձերք, բո-վանդակ Սերպիոյ մէջ կը զինուոր հայ-րենի հողը պաշտպանելու համար:

Աթէնք, 11. — Աթէնքի «Հէօթիս» լրագիրը կը տեղեկագրէ. Այս տեղի Անգլ. զաւթիքը ստող տեղեկութիւնները քա-ղած է որուն համեմատ Պոլկարները և Գերմանիոյ մէջ համաձայնութիւն մը կ'ընտան և վերջին Յուլիս 17ին Հօն-լօնէ իշխանին կողմէ իր Սօֆիա այցե-լութեան առթիւ Յիշակ համաձայնա-գիրը կը նախատեսէ Գերմանիոյ և Թուր-քիոյ կողմէ, բոլոր Սերպիոյ, Սերպ և յոյն Մակեդոնիոյ հետ միասին, Պոլկարիոյ թողութիւնը:

ԱԻՍՏՐՈ-ԳԵՐՄԱՆ ԽՈՒՈՒՐ

Նիշ, 12. — Պէլկարաւ պարպեցին՝ քաղաքը արականութիւնէն դիմը պահելու նպատակաւ: Թշնամին անդ հրետանի մը կը գործածէ, որ արիւնալի կ'ընկերու տեղի կուտայ: Կորուստները երկու կող-մէն ալ անապին են՝ մասնաւոր սպանե-րուն մէջ: Տրէնուլօնի մօտ կը դիմա-րենք: Թշնամին հեղձուցիչ կ'աղեր կը գործածէ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԴԻՐԸ

Աթէնք, 12. — Պ. Չայիմիս Սերպի-ժողովին մէջ յայտարարեց թէ Յունաս-տան զինուոր չէղծութիւն մը պի-տի պահէ և ուշադրութեամբ պիտի հե-տեւի Պալքանեան շարժումներուն: Կա-ռավարութիւնը երեսի. ժողովին մէջ վստահութեան ջուէ չպահանջեց և խն-դիրը լուծութեամբ փակուեցաւ: Պ. Վէնի-դէլսը ցոյց տուաւ Պոլկարիոյ ընդար-ձակութիւն Յունաստանի համար սպառնա-լիք մը ըլլալը և այն վստահեցր որոնց պիտի ենթարկուի իր երկիրը այդ պա-րագային երեսի. ժողովը յառաջիկայ երկուշաբթի նոր գումարում մը պիտի ունենայ:

ՌՈՒՄԱՆԻՅՈՅ ԴԻՐԸ

Լոնտոն, 9. — Դերմանիա և Աւս-տրիա զարմալ բողոքեցին Ռումին կա-ռավարութեան, որ Պոլկարիոյ և Թուր-քիոյ յատուկ առումները իր հողէն անցնելու կը մերժէ: Այս բողոքը աղբը-ցութիւն չուեցաւ և Ռումանիա միշտ կ'արգիլէ զէնքերու և պատերազմ. նիւ-թերէններու իր երկրէն անցնելու: Ռու-մանիա մէկ ջանի զորաբաժիններ ու-

սեմ 25 մղոն և երկարութիւն գծին առեւել-մասին միայն 10 մղոն հեռաւորութեամբ կ'էնի մը վրայ հասած են: Բայց մինչև հի-մայ բոլոր յարակիցները սասկորեն են մղուած են:

ԹՐԱՆ ՄԷ ՅՈՅՆ ԽԼՃԻՆ

Աթէնք, 13. — Սերպ կառավարութեան Յունաստանի հարցում ուղղեց թէ ի՞նչ պի-տի ըլլայ իր դիրքը՝ Պոլկարիոյ Սերպիոյ դիմ յարակիցները յետոյ: Յունական կառա-վարութիւնը երկի պատասխանեց:

Ս. Հ. Լ.

Ամսօրեան, 12. — Բերոկրատի Պոլ-կար դեսպան Պ. Մանուսի «Թիէկրա» քերթի պարակցին հետ հերթովի մը պա-հուն յայտարարեց թէ Պոլկար կառավա-րութեան արկածախնդրութիւնը պատճա-րեան մէջ խաղաղութիւն մը պիտի մնայ Ռ.

Պ. ՎԻԼԻՍԻՆԻ ՃԱՌԸ

Բարի, 13. — Երեսի. ժողովոյ մէջ Վարչապետ Պ. Վիլիսին Պալլաքեան կա-ցութեան վրայ խօսելով՝ բանակորբանց պատկանող բոլա. ճիւղարեց Պոլկարիոյ երկերեսութիւնը մինչև վերջին դիմելու, եւ աւելցուց. «Բարոյական եւ զինուորա-կան տեսակետով՝ չեմք կրնալ ընդունիլ Սերպիոյ կ'զիջուածը և մեր դաժնակցաց հետ յարաբերութեան խաղաղ: Սերպեան օգնելու համար՝ պիտի եր Սելանիկէն անց-նի: Պոլկար զօրաւորը որոնելու պիտի Յունաստանի Վարչապետին հետ բանակցու-թիւններ կատարեցին, եւ այս օտ ընկալան եր՝ քանի որ Սերպիոյ դաժնակցի կը նա-խատեսէ Պոլկարիոյ յարակիցները: Այն պայ-մանները որոնց մէջ Սելանիկէն զօր հանե-ցին եւ հոն մեր գաւթ ընդունելութիւնը՝ ամէն ամբաստանութիւն զեղու. կը բաւեն Անգլիա եւ Յունաստան իրենց զին. իշխանու-թեան կարծիքին վրայ յենով համաձայ-նած են զիջուած զօրքին բոլոր վրայ: Ռումիա կը միանայ որ դաժնակցիները՝ Սերպիոյ օգնելու համար: Վաղը իր գոր-ծերը մեր ֆոլք պիտի կուտին: Մենք, մեր դաժնակցաց հետ, մեր պատեր կատարեցին: Երբեք համաձայնութիւն մը աւելի կատա-րալ եւ սերս եղած չի. երբեք ընդ. յալ-բանակին վրայ աւելի վստահ եղած չեմք: Երեսի. ժողովի ճիւղը վաղը պիտի քառու-նակուի:

Արեւմտեան անկառնեմ

ՌՈՒՄ - ՅԱՐԱԿՈՒՐԻՆ ՄԷ

Բերոկրատ, 12. — Ռում հարաւա-րեւելեան քաղաքներին վրայ մեծ յաջողու-թիւն մը ունեցան: Սերբա գիտակից վրայ բեմաւոյն հակաբար հեղինակեցին: Արեւի 60 սպայ եւ 2000 զինուոր գերի բռնուած են, 4 բնակավայրեր եւ 10 գնդապետներ զաւթ: Ռում իրենց յաջողութիւնը անաչ քանդու-վրայ են:

Բերոկրատ, 12. — (Պաւս.) Տիմիսի հակապի վրայ յամա կորուսեց. կր. արու-նակուի: Դերմանցիները յուրս վանե-ցին Կարպոնովային եւ Լօնթիի ու Կե-վիթիի միջեւ գտնուած խաւմներէ: Դաւե-ցին Եսեմուսի լինի հարաւ-արեւել. գի-ծը, մինչև Լօնթի: Մեր հեղձուգորք Բօլ-քիի առեւ. Ռումի գրաւեց: Տեղափոխ ա-րեւմտեան կողմի յարմարեան երեւող գծին տեղեկին եւ 8 հակապատկանութիւն եւ մը-ղեցին:

Արեւմտեան անկառնեմ

Բարի, 13. — (Աթէնք 2-ով) Դերմա-նացի կ'էն օրեւ վերջ ուղղին կերպով ար-բակոնցին Սուեի հիւսիս-արեւել. կողմը Յունաստան երկուսան գրաւած խաւմները: Յունաստան այս գործողութեան ընթացքին գերի բռնեցին 164 հոգի որոնց 3ը սպայ: Դերմանցիները ծանր կորուստներ կ'ընեցին: Վօթի մէջ ամէն տեսակ քաղաքներով առ-բերու բոլոն արբակոնքները մը վերջ, հե-տեւակազմաց զօրաւոր յարակից մը մղուեցաւ Լեմի եւ Երմանիկի Յունաս-տան, զիբերուն դիմ: Մաս մը զինուորներ որոնք մեր խաւմներէն միոյն մէջ ոսկ կոխած էին հակապատկանութիւն մը դուրս հետեւեցան:

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Մ. ՏԱՄԱՏՈՒՆ

Imp. Economique, Ale.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԱՆԻ ԵՐԿՐՈՐ ՊԱՐՊՈՒՐ

Հուլիս, 1 սեպտ.

Վանից երկրորդ անգամ հետախույզ օտարացի նոր վերադարձած հայերին դի-մել Խօշաբի վրայով դէպի Սարմատ Նրանց թիւն է 2000 հոգի:

Արեւմտեան կային 8500 հոգի, Սալ-մատում՝ 2000, ընդամենը 10500:

Մի ամսուան ընթացքում զերբերը Սարայում... (պակասում է):

600 հոգի մեղու են փոքրաբերեցից և խօշերայից. հիւսիսային թիւն հաս-նում են 60-80 հոգի:

Չափազանց անհրաժեշտ է բանալ անհրաժեշտ կայաններ գտնէ հիւսիսային համար: Ներսէս Եսիկոպոս

Երեկ առաւօտեան գնացելով 1500 փախստական հայեր եկան Էջմիածնից Թիֆլիսի կայարանը, որտեղից պիտի դը-նային Դաւիթ. Սալանի փախստական-ներին մէջ հիւանդներ լինելով, գլխաւոր ճիւղից հարաւարդ չէ դուր ընդունել և որոշել է ուղարկել Նրանց Ալ-Թալիսի կայարանը: 1500 փախստականներին ճա-նապարհին չէ տրվել սնունդ, անհրաժեշտ կայաններ չը լինելու պատճառով:

Հուլիսից 2. Բ. Ընկերութիւնը ստացել է Ներսէս Եսիկ. հետեւեալ հե-տագիրը, օգտու. 30րդ:

«Դիմեցի կարմիր խաչի ընկ. և Բա-ղաւորի Միութեան 3000 հոգու համար անհրաժեշտ կայան թանալու: Վանցիներ-ը մէջ մահացութիւնը հասնում է օրա-կան 60-80 հոգու: Խօշերան սպանուելից կերպարանք է ընդունում:

(Մեակ)

Տ. Մեարայ Բնի. Զանգիեան, որուն էջմիածնաց մէջ վախճանած ըլլալը ծա-նուցած էինք, վանայ յայտնի: Դէմքե-րէն մէկն էր. Բաղամեան կ'ընկալան մշակ ամբողջ սերունդներ օժտած էր տաճարին առողջ և կորովի դատարա-կութեամբ մը: Իր քաղաքաւանէն դուրս պաշտօնավարած է նաւ: Մշոյ մէջ Հա-յոց Միացեալ ընկերութեանց Ներսէսեան վարժարանը՝ նոյնքան արգիւշաւոր կըր-պով: Մուշէն յայտնիք դարձին քաղաքայ ձեռնարկուելով՝ երկու տարիներ վարած է վանայ առաջնորդական փոխադրու-թեան փափուկ պաշտօնը և ամենադժն

ՀԱՅԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱՐՈՒՄ ՄԷ

ԿԸ ԿՈՐՍՈՒՄ ՈՒՄՆԵՐԻՍԻՍ ՄԷՋ

Լոնտոն, 30 Սեպտ. — «Տէլի Բրո-նի» Նիւ-Եօրքի թղթակիցը կը հեռա-գրէ:

Պ. Բարտաշեան, Թուրքիոյ ներկա-յացուցիչը Բանամայի արուեստաշան-դէսին մէջ, Թուրքերու կողմէ Հայոց վրայ զորքաբաժնուած խոզութիւնաց մա-տին պատրաստած էր տեղեկագիր մը ո-րուն մէջ մեծ խնդով հաւաքած էր ան-հերքելի վկայութիւններ կատարածներու մօտէն:

Այս տեղեկագիրը որ յանձնուած էր Մր.Պողոտին հաղորդուելու համար նախա-դուր Ուիլիսին և կամ պետական ջար-տաւարներ, գերմանական դեսպան Կոմս Պէրնսթորֆի ձեռքն անցած է և այս վերջինը յանձնած է զայն Թուրքիոյ ընդհ. հրապարտին:

U = 2m6p + q   Uqk = 2mk + r   2   3   6   2   1 + 1 = 2